

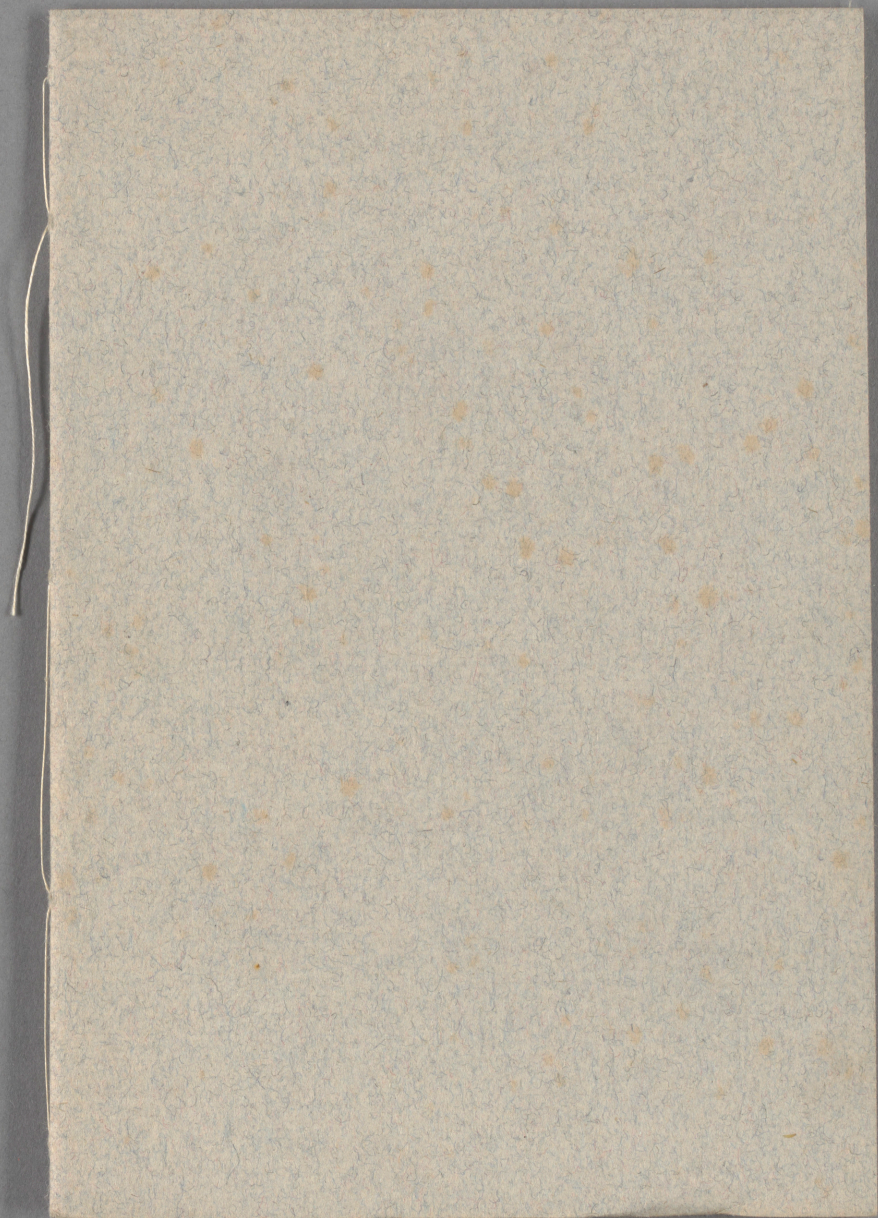
Sköflad lycka /

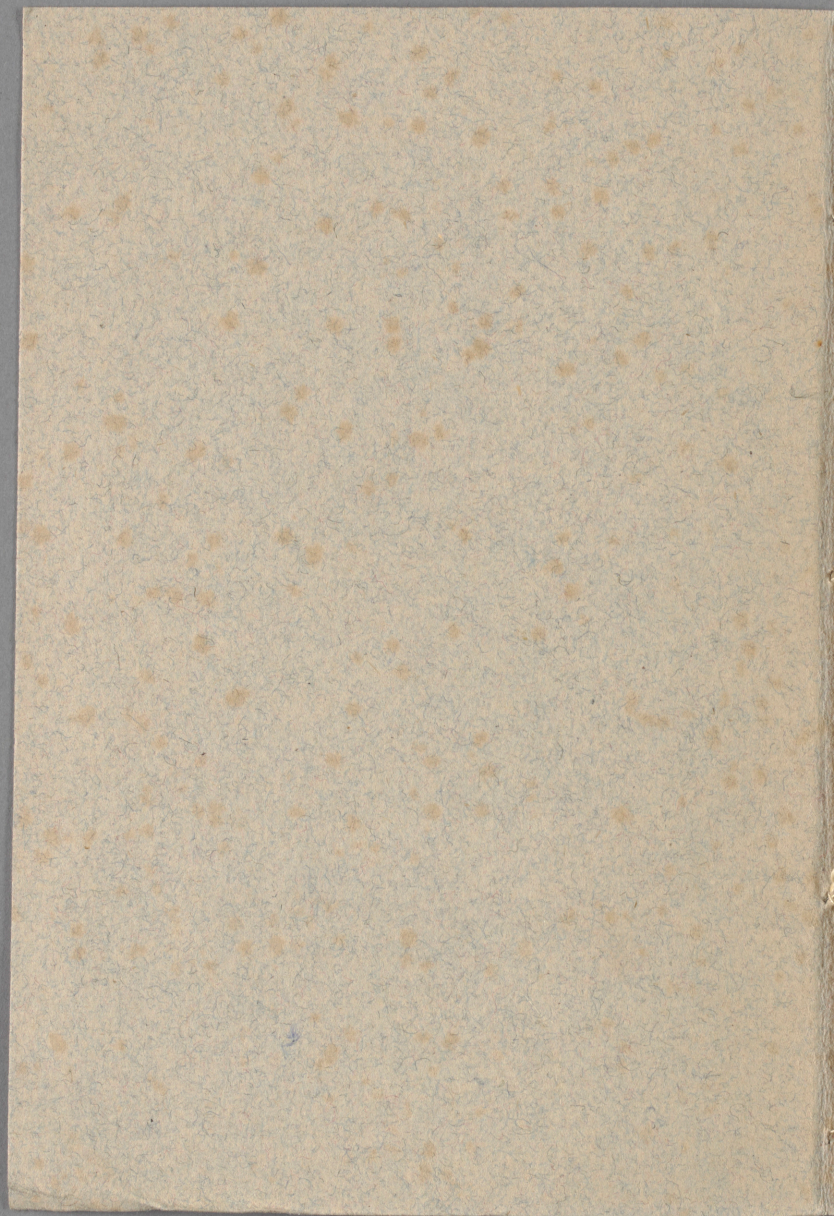
Ekström, Carl Otto,

59 C Br.

National Library
of Sweden

Ekström, Karl Otto

Roman
Sv.
(17r)
o

SKÖFLAD LYCKA.

BERÄTTELSE

AF

GUBBEN NOACH.

STOCKHOLM
MÄLLBORN & NILSSONS BOKTRYCKERI

1884.

in Sögnen

SKÖFLAD LYCKA

BERRÄTTELSE

GUBBEN HOGAN

UTGITT AV
LITENSKA FÖRLAGS BOKFÖRLAGET

1884

Vid uthamnen till en af Norrlands städer låg för några tiotal af år sedan en värdshusbyggnad i två våningar, den öfre hufvudsakligast afsedd för sjöfarande, hvilka under seglationstiden voro många, enär staden drifver stor export af trävaror. Hit samlades därför på lediga stunder kaptenen af flere nationer för att vid en grogg prata med mäklare och agenter eller för att få ett parti biljard. Handelsresande togo in här medan de väntade på ångbåten, och värden hade fullt upp att göra så att säga både natt och dag.

Oaktadt denna lifliga rörelse rådde dock här alltid en för en sådan plats ovanlig ordning, och ännu hade det icke händt att den vid hamnen stationerade polisbetjenten behöft ingripa för att bringa s'agskämpar till ordning. Man drack och man sjöng, men man slogs icke — det var ju vackert så.

Till detta sednare lyckliga förhållande bidrog i väsentlig grad den respekt, i hvilken värdshusets egare förstätt att ställa sig. Han kunde någon gång för sällskaps skull dricka ett glas, men han drack aldrig två, och ehuru han på grund af sitt yrke naturligtvis icke ogerna säg, att andra gjorde det, tillät han dock a drig någon att öfverlasta

sig. Det skulle för resten icke heller varit klokt att komma i närmare delo med denne man, hvars sällsynsta kroppsstyrka var känd vida omkring.

Men om sålunda i sommartid det rädde den lifligaste rörelse vid Sundet — uthamnen kallades i dagligt tal så, — var deremot efter seglations-tidens slut platsen så öde och tyst, att man skulle trott den fullständigt öfvergifven, hade icke väldiga rökpelare från värdshusets skorstenar angifvit, att egaren begagnade denna lägenhet äfven till vinterbostad.

Värdshusvärden — hans namn var Gren — hade nog haft råd att, om han så velat, bo i den omkring en half mil från Sundet belägna staden, men han föredrog att i lugn och frid hvila ut efter sommarens mödor, och detta tycke delades fullkomligt af hans hustru.

Man skulle väl knappast tro, att ett äktenskap utan skuggor vore en tänkbar möjlighet, ännu mindre en verklighet, och dock kunde Gren och hans hustru förklara, att de voro så lyckliga, att de icke ville byta med någon. Och när de försäkrade det, så talade de endast rena sanningen, ty ännu aldrig hade ett ovänligt ord eller ett mörkt ögonkast vexlats dem emellan, oaktadt de dock varit gifta i många år och hustrun hade två barn från ett föregående äktenskap.

Detta lyckliga förhållande hade icke sin grund i vare sig mannens eftergifvenhet för hustruns vilja eller hennes för hans, utan berodde helt enkelt på en fullständig likstämmighet i åsichter, hvartill ock må läggas, att de uppriktigt älskade hvarandra.

Gren var vid tiden för denna lilla berättelse en fyrti års man och hans hustru ett par år yngre. När man såg dem tillsammans, kunde man också förstå, att de voro lyckliga, utan att de sjelfva sade det, ty båda hade ett friskt och hurtigt väsen, ur bådass ögon lyste lugn och frid och kastade man så en blick på deras barn — den äldre kullen som den yngre — så fann man strax att de hade orsak att glädja sig äfven öfver dem. Väl uppfostrade och välartade följde de föräldrarnes minsta vink, och ris eller rotting hade icke funnits i det tarfliga värdshuset sedan Gren flyttade dit.

Gren gick och gälde för att vara en förmögen man, men hur mycket han egentligen egde, det var han för klok att låta någon veta. Han var dock ingen girig man, utan unnade såväl sig sjelf som sin familj och tjenare alla de lifvets bekvämligheter, som kunde lämpa sig för en man i hans samhällsställning. Och kom så någon på besök, så kunde hsn räkna på rik undfägnad, ty gästfrihet räknades som en dygd der i huset.

»Vet du Elin», sade Gren en vinterafton till sin hustru, under det båda tagit plats framför den sprakande brasan, »vet du hvad jag just nu sitter och tänker på?»

»Nej», svarade hustrun leende, »men jag nästan gissar, att du tänker på, att det nog vore godt om sjöfarten öppnades tidigare i år än i fjor.»

Nu var det Grens tur att le.

»Nej, min lilla gumma, ditåt lågo icke mina tankar den här gången; förtjensten är nog bra att ha, men vi kunna också behöfva hvila upp oss en smula. Nej, jag satt och tänkte på, att det nog blir nödvändigt att skaffa en lärare åt barnen, jag är rädd att det eljes icke blir någonting bevändt med deras läsning. Om vi lyckas få en bra så sådan, och dom läser tre, fyra timmar om dagen, så menar jag att dom får god tid ändå att leka sjökaptten eller sy dockor. Eller hur tycker du Elin?»

»Den saken förstår du nog bättre än jag», svarade hustrun förtroendefullt; »rum ha vi ju nog och med maten skall jag söka göra honom belåten.»

»Godt, det står här i tidningen en annons om en student, som söker kondition och uppgifver sig ha små anspråk. Det enda jag fruktar för, är tillägget att han är »kristligt sinnad.» Jag har just aldrig haft något rätt förtroende till den sortens folk, med sin påstådda ofelbarhet i alla stycken, icke minst de verldsliga.»

«Åh, man kunde ju försöka», uppmuntrade hustrun glädtigt, »blir han för svår, så kan du ju låta honom fara. Utom dess, »tillade hon med en ung flickas skälmaktighet, »tycker jag att det skall bli roligt nog att höra honom predika mot synden att dricka toddi.»

Gren skrattade och kastade en blick på pendylen, som just nu var i ordning att slå sex.

«Jaså,» sade han, »bläser vinden från det hållet! Nej, du, den som vänjer mig af med den, jag hade så när sagt arfsynden, han skall kunna

trolla, men ännu större trollkarl skall den vara, som kan narra mig att dricka två.»

Klockan slog nu sex, och i samma ögonblick kom en tjänsteflicka in med toddibrickan.

Vid ett parti Mariage fortsattes samtalet rörande informatorn, och man kom öfverens om, att Gren påföljande morgon skulle på skidorna ränna till staden, för att på tryckeriet få den sökandes adress. Dagen derpå företog Gren sin färd, och var hemma igen vid middagstiden.

»Åh,» svarade han på hustruns fråga, »det lär vara som det kan med det der »kristliga», efter hvad jag hörde litet hvarstans i sta'n. Han är bondson från Källvik och har i Upsala gjort sig känd som en rucklare, värre än andra. När så fadern icke förmådde skicka honom mera pengar än han redan gjort under flera år, så slog sig pojken på än värre supa, så att han kom i nöd och elände. Läsarne togo då honom om hand, och sedan han blifvit omvänd, skickade honom hem, att också omvända far och mor. Hur detta lyckades vet jag inte, men förmodligen blef stugan honom för trång, eftersom han snart styrde kosan hit till stan för att söka informatorspats.»

»Träffade du honom personligen?»

»Ja, och kan du gissa hvar?» svarade Gren.

»På bönhuset kan jag tro», log hustrun, »dom predika ju der hela dygnet om.»

»Nej, der var han inte tillfinnandes, men efter mycket snoende fann jag honom på källaren.»

»På källaren!» upprepade Elin med förvåning, på källaren . . .»

»Ja,» skrattade mannen, »just der. Kyparen försäkrade mig, att herr studenten aldrig der visat sig förtära spirituosa, men ändå ville han svära på, att bränvinskaraffen tullades, när ingen mer än den kristlige befann sig i matrummet, ha, ha, ha!»

»Nåå?»

»Jo, jag gick rakt på herrn, der han satt i närheten af bränvinsbordet och karfvade på en bifstek. Han såg hyggligare ut än jag föreställt mig, och efter något samspråk kommo vi öfverens om villkoren. Vi ha att vänta honom i morgon.»

»Nå, men hur heter han?»

Gren skrattade åter.

»Fadren heter Jöns Jönsson, men sonen heter John Liljeros.»

Nu log också Elin. »Jag förstår», sade hon, han skäms för farsnamnet.

»Ja, jnte annat jag kan förstå. I öfrigt gjorde han inga andra vilkor beträffande ledighet, än att han ville vara fullkomligt om söndagarne, emedan han till hälften åtagit sig att hålla andliga föredrag i Metodistkapellet.»

»Och det gick du in på?»

»Javisst. För mig må han gerna predika hur mycket han vill, blott han läser ordentligt med barnen.»

»Ja, måtte öfverenskommelsen ha skett i en lycklig stund», suckade hustrun, med en obestämd fruktan.

»Äh,» svarade Gren, »du mins väl hvad den hedersgubben Östergård sa' när han en gång i

förtjusningen ville kyssa: » De maa ikke være bange, mit smukke barn.» »Han tog dig för att vara en näpen uppapperska här», fortfor mannen med allt mer stegradt begär till skämt, »i stället för att du var och är en gammal krögares till åren komna Kone, ha ha!»

Hustrun instämde på det hjertligaste i mannens munterhet, vid minnet af den norske sjökaptens misstag, som dock kunde anses förlåtligt nog, ty som vi förut antydt hade Elin ännu vid mogna år ett så friskt och tilltalande både väsen och yttre, att fler än Östergaard kunde känna sig bedårade, och tro henne vara hälften af år yngre, än hon verkligen var. Med sitt af naturen goda hufvud i förening med spegelns vittnesbörd insåg hon godt, att hon ännu några år skulle kunna till mannens stora förlustelse narra de eldiga sjökaptenerna att vid groggen bedyra sin kärlek »allt intill döden», och hon svarade därför, i det hon hotande höjde ett finger!:

«Akta dig, Gren, att ännu en gång kalla mig gammal, det borde du förstå att ingen qvinna tycker om.»

»Jaså . . . hm . . .» genmälde mannen med komisk förtviflan, »men jag erkände ju på samma gång att äfven jag var gammal . . .»

»Jo, *det* var då inte mer än rättvist, ty det kan då hela verlden se, att *du* är gammal! Men du kan aldrig komma ifrån, att det här var fråga om *mig*. Elin försökte att se förbittrad ut.

»Hur gammal är du då egentligen? om man får vara så djerf att fråga. Om jag gissar på

Sköftad lycka.

sexti, så får du inte bli ond, ifall jag tagit till för litet.»

»Om du äntligen vill veta, så fyller jag den första april tjugu år. . .»

»Och jag tjugutvå, precis på samma dag.»

Elin tog sin man om halsen och gaf honom en varm kyss. »Du skälmer!» sade hon skratande, »jag vet nog, jag, att du tycker om mig, fast jag är gammal.»

Vi hafva anført ofvanstående samtal för att visa, hviket hjertligt och förtroendefullt förhållande rådde mellan värdshuset på Sundet. Skulle väl denna lycka, den de icke ville byta bort mot all världens skatter, också varda bestående?

Vi vilja ju så gerna hoppas det bästa, men vi få icke heller glömma, att det funnits ormar till i världen allt sedan paradiset's dagar.

Dagen derpå kom herr Liljeros, eller »magistern», som de blifvande och halft bäfvande disciplarne blifvit ålagda att kalla honom.

Han såg ut att vara omkring tjugufem år, och i hans ansigte spårades ingenting ovanligt, såvidt man icke kom att lägga märke till denna halkande blick, som är så säkert kännetecknande för den, som af fri vilja eller omständigheternes tvång kommit att föra ett dubbelt spel.

Men fru Gren, med kvinnans fina observationsförmåga, märkte den, och hon nästan ryste.

Det var på förmiddagen magistern kom, och Gren, som ogera lät sig tillfället till ett godt skämt gå sig ur händerna, yttrade oskyldigt:»

»Det är en bister kyla, i dag, herr Liljeros, burr, jag riktigt fryser! — skulle vi ta oss en aldrig så liten värmande perla!»

»Tack för välviljan, herr Gren, men jag förtär aldrig spirituosa,» försäkrade magistern saktmodigt.

«Inte det?» frågade Gren med låtsad förvåning, och jag som trodde att jag i magistern skulle få ett godt sällskap vid aftontoddin och ett stilla parti kort.»

Han såg i det samma bort till hustrun, som log, men på samma gång med fingret varnande mannen att icke gå för långt i sitt, som hon tyckte, nästan för elaka skämt mot herr Liljeros, hvilken dock för sin del tycktes icke ha lagt något märke till Grens ögonkast åt hustrun. Det hade dock icke undgått honom.

»Tack herr Gren», svarade han, »det fanns nog tid då äfven jag var snärjd i syndens spindelgarn och således både drack toddi och spelade kort. . .»

»Ja, jag har hört det,» afbröt Gren obarmherligt, »och det var just också *det*, som föranledde min fråga. Men när jag nu hör, att herr magistern lyckats afkasta syndens ok och således icke längre hvarken dricker eller spelar, så skall jag visst icke en gång till uppträda som den lede frestaren», — Se här har vi ju nu skaran, fortfor han, återtagande sin vanliga muntra ton, »kom nu vackert fram och helsa på magistern.»

Modern förde barnen — «skaran», som fadren kallade dem i klump — ett och ett i sender fram till magistern, att der efter kön niga eller

buga. Magistern klappade dem alla vänligt på hufvudet och sade några uppmuntrande ord till hvar och ett, men detta hindrade dock icke att äldsta pojken efter presentationens slut och sedan »skaran» återkommit till sitt rum fann sig förlåten yttra:

»Den der magistern blir bestämdt ingen bra magister. Hvarför såg han oss inte *i ögonen* när han talade, så som pappa och mamma säga att man alltid skall göra, när man talar med någon?»

De öfriga instämde halft hviskande, rädde att magistern skulle kunna höra dem, fast det var två rum emellan.

Gren hade emellertid ledsagat herr Liljeros till hans rum, med hvilket han förklarade sig högligen belåten, och han hade också icke skäl till annat. Detta rum låg på nedre botten af huset, och fönstret vette åt den lilla trädgården.

»Min hustru har förslagit detta rum såsom det lugnaste af dem vi ha», sade värden. »Vi ha ett som ligger åt hamnen, och detta står också till tjenst, om så behagas, men gumman trodde att det skulle störa att vid sjöfartens öppnande nödgas åse alla slagsmålen, knifhuggen och åhöra alla de gudlösa svordomarne på alla möjliga språk, som åt den sidan förekommer både natt och dag.»

Som vi finna, förnekade sig Grens skämtsamma lynne icke heller nu.

»Jag tackar för valet», svarade magistern, »som en fridens man älskar jag också friden.» Han visade alls icke något tecken till, att han nog märkt

att Gren icke var någon vän af läseriet, ty med den vana af förställning som på detta område så lätt vinnes, kunde han redan nu fullkomligt beherska sig hvad det yttre beträffade. Men inom honom ljöd det af vrede att finna sig vara misstänkt för charlataneri, att vara åtminstone till hälften genomskådad af en simpel krögare.

»Vänta du!» nästan gnislade han, sedan Gren med en vänlig nick aflägsnat sig, »det kommer väl ock *min* tid, var du säker på det, fördömda krögarlymmel.»

Han var verkligen på väg att säga »förbannade skurk», men så erinrade han sig att det var ovärdigt en sann kristen att döma hårdt om sina medmänniskor, och därför rättade han sig i det afgörande ögonblicket. *Tanken* fick, förstås, vara hur elak som helst, blott uttrycken för den ställde sig något sänär moderata.

»Och äfven *hon* kanske misstänker att jag egentligen är en . . . en . . .»

Han höll på att mot sin vilja ifylla ordet skurk, ty sådant kan ibland äfven en falsk läsares samvete vara till humörs, men han hejdade sig. Man löper icke gerna till storms mot sig sjelf, och herr Liljeros sökte därför bringa sin tankegång en annan riktning.

»Ha, ha, ha!» hänskrattade han, »undrar just hvad de glada fyrarne i Upsala skulle säga, om de visste att jag nu på fullt allvar är vorden läsare och snart blifvande vinkelpredikant! Men det är far mins fel, att det gått påsned för mig! Skrifva, och säga att han nödgats inteckna halfva hemamnet för min skull, och att han icke hvarken

ville eller kunde gå längre för mina syskons skull, gudbevars! Men en bonde blir en bonde så länge han lever — och så tvang han mig på detta gemena sätt att afbryta studierna och kasta mig i läsarnes armar, på det att jag icke skulle förgås i nöd och brott — ja, pah! det ena yrket kan vara så godt som det andra, blott man rätt sköter sitt geschäft. Far mins fel är det i alla fall, att jag nu står der jag står.»

Det är så lätt till hands här i världen att skylla på andra. Den förolyckade studenten inrymde alltså icke i sin monolog, att fadren gjort vida *mer* för honom, än kanske hvarje annan far i knapp ekonomisk ställning skulle hafva vågat. Han hade med hustruns tillstyrkan sändt Jonas till närmaste stad för att »studera till prest», och det gick väl an med utgifterna för sonen så länge han var der. Men så snart Jonas, eller John, som han numera skref sitt dopnamn, väl hunnit till Upsala, kom nästan hvarje vecka bref till föräldrarne med begäran om penningar. Det var så rysligt dyrt att lefva i universitetsstaden, skref den förhoppningsfulle sonen, och isynnerhet för den, som ville *komma fram*, och det ville John med all ifver, efter hvad han i hvarje bref kraftigt betonade. Modien stod, som i dylike fall plägar vara händelsen, på den bortskämde och redan halft förderfvade sonens sida och fadren upptog lån på lån för att kunna sända John penningar, så att han skulle kunna komma framåt.»

Men så kom en vacker dag till hemmet ett bref från en Upsalaprocentare, som lyckats uppfiska herr John Liljeros faders namn och adress. Bland

annat stod der tydligt att läsa., att om »herr Jönsson» icke med omgående till bretskrifvaren insände af herr John Liljeros lånfågna femhundra kronor, så såg han sig nödsakad vidtaga sådana laga åtgärder, som till äfventyrs skulle komma att störta dennes framtid.

Gubben Jöns Jönsson var en god far och en rättskaffens man, men han var därför icke någon mes. Trots hustruns tårar och protester stoppade han brefvet i fickan och gick att rådföra sig med prosten.

Vi förbigå hvad som der afhandlades, men vi kunna ändå förstå riktningen af prostens råd, då Jöns Jönsson vid hemkomsten yttrade till den oroligt bidande hustrun:

»Aldrig ett öre får procentaren af mig — och inte ett öre kommer jag att vidare sända till Jonas heller. Vi ha flere barn än den odågan att tänka på, och jag kan väl intet för hans skull anses pligtig att gå från hus och hem».

Och dervid blef det.

Herr John kom alltså hem igen — på hvad sätt veta vi förut — sedan han genom det bref från fadren, vi nyss hört honom referera, fått klart för sig, att några penningar icke vidare vore att vänta från det hållet. Han hade dock icke många dagar vistats i föräldrahemmet förr än han kände sig led vid fadrens upprepade frågor, om det verkligen kunde vara sanning, hvad han i historien läst om en kronprins, att denne under sin studietid i Upsala ett par timmar dagligen måst säga ved — piken var tydlig nog -- och så begaf han sig till närmaste stad för att få vara i

fred. Vid affärden var fadren borta, men modren stack honom litet penningar i handen och sade med tårade ögon.

Vandra alltid på rätta vägar, så kan det nog gå framåt för dig, fast det misslyckades i Upsala! Far tror inte på din omvändelse, men jag vill tro att den är uppriktig. — Gud vare med dig nu, gossen min!

Våren hade kommit äfven till Sundet, isarne voro bruna och sjöfarten i full gång.

På Grens värdshus gick det alltså åter lifligt till. De gamla kunderna, alltifrån befälhafvaren på en tremastad »långhafsfarare» ända ned till den anspråkslöse »sötvattensskepparen» infunno sig efter gamla vanan för att tömma en grogg eller uppgöra affärer med mäklare och agenter. Värdshuset hade också en särskild lockelse för hvar och en, som satte värde på ett godt kök, och ett sådant höll fru Gren.

Informatorn hade allt hittills skickat sig ganska väl, och man hade ingen anledning till anmärkning eller åtminstone icke till klagan mot hans uppförande. »Skaran» gick med hvar dag framåt i kunskaper, oaktadt det en gång fattade mistroendet till läraren icke ville gå bort från deras unga sinnen, men då han aldrig använde hvarken hårda ord eller rotting i sin undervisningsmetod, så fick detta, i hvad det förmådde, försona det der för eleverna obegripliga, att läraren aldrig ville se dem in i ögonen.

17

Hvarje söndag under vinterns lopp hade magistern på skidor ränt in till staden och der hållit andliga föredrag i metodistkapellet och han fortfar att predika der. Han hade också bland de troende vunnit rykte om sig att vara en verklig vältalare, med utomordentlig förmåga att väcka syndare och hålla de frälste uppe.

Gren hade många gånger undrat öfver att herr Liljeros icke gjort försök att frälja jämväl honom, det skulle vara roligt nog att ibland få sig en väldig dust med den väldige aposteln, mente han skrattande till hustrun, men magistern var honom för slug. Af troende i staden hade han väl många gånger blifvit uppmanad att omvända familjen på Sundet, och hade äfven måst lofva att göra det, men hittills hade han under alla förevändningar lyckats slingra sig undan.

Orsaken till dessa undflykter, detta uppskok var ingen annan än den, att han fruktade att mista sin både bekväma och indrägtiga plats, om han sökte göra proselyter på Sundet, och således hade äfven tjenstefolknt fått vara i fred för honom.

Han hade dock aldrig kunnat glömma Grens små anspelningar om, att läsarne väl ändå till en stor del voro charlataner eller också folk som af ren okunnighet blifvit ryckta med den brusande strömmen. Gren hade ofta vid sin lilla toddi fört detta ämne till tals, trots hustruns varma blinkningar, men informatorn hade alla gånger med stor skicklighet undvikit honom. I sitt sinne hade han dock alltid svurit att hämnas dessa

hvad han kallade kränkningar, men han ville bida sin tid och slå till på en gång.

Hvad som lika mycket harmade honom, att han icke vågade tömma ett glas så att någon säg det, men han måste äfven i denna punkt lägga band på sig, ty han visste mycket väl, att han skulle mista den indrägtiga predikantssysslan i staden, om han blott en enda gång beträdades med att dyrka Bacchus. Hans åtrå var likväl så stark, att han vidtalade personer som icke kände honom, att från staden hemköpa både brännvin och konjak, hvilka varor det sedan var honom lätt att under kappan inmussla på sitt rum, der buteljerna lägo trygga i den alltid väl tillästa kofferten. Här gjorde han nu som oftast på helsningar, ehuru han måste tillstå för sig sjelf att hvarken den ena eller andra sorten smakade så väl, som om han fått taga den öppet i vänners lag. För att förekomma lukten tuggade han flitigt neglikor, och fru Gren hade en gång fast sin mans uppmärksamhet på denna besynnerliga vana.

»Gissar du inte hvarför?» hade denne då svarat, »jo, han skäpsuper, förstär du, men vågar icke låta någon känna lukten, stackars sate.»

»Det är ju rysligt», mente Elin.

»Åh strunt», skrattade Gren på sitt vanliga sorglösa sätt, »så länge han undervisar barnen väl -- och det har han gjort hittills, icke annat jag kan förstå -- så må vi så gerna låta honom hållas. Men skulle jag få se honom öfverlastad en gång, så är det slut oss emellan. Du skall dock få se att han aktar sig för att gå så långt.»

ty då skulle han bli öfvergifven äfven af vännerna i staden och stode sedan på bar backe. Men hur det kan smaka att så der solosupa, det förstår åtminstone inte jag.»

Vi veta att herr Liljeros icke heller tyckte att det smakade att smygsupa, men det verkade ändå retande på hans förslappade nerver och frestelsen kunde han icke längre motstå.

När han därför om qvällen kom in på sin lilla kammare och var säker på att icke blifva störd, var hans första göra att fälla gardinen och sedan öppna kofferten. Grogg följde nu på grogg och allt efter som spriten gjorde verkan började han tala för sig sjelf.

Han var då en helt annan människa, än den lugna och sölvesfulla, som man fann honom om dagarne.

Vi vilja för en gång lyssna till honom efter det han tömt halfva buteljen. Det är väl icke så vackra saker vi få höra, men dels äro vi ju litet förberedda på det, dels är det nödvändigt att hafva den väldige metoditspredikantens inre fullständigt klart för oss.

»De äsnorna,» säger han föraktfullt, »som kunna inbilla sig att jag tror! Trott på något ur bibeln, det har jag egentligen *aldrig* gjort, inte ens då jag läste mig fram, jag hade för godt hufvud till det.»

Han tar sig en ny klunk och fortfar:

»Men lyckligt är det ändå, att de äro ena såna fän, ty hvad skulle du väl annars taga dig till, min kära Liljeros? Ingenting, platt ingenting, efter som du ju icke duger ett grand för

det praktiska och icke heller *vill* . . . hm, ja, jag kan ju medge äfven det.

Och likväl är det två, som tro sig känna mig längre än till tänderna, men äfven åt dem skall jag en vacker dag mäta skäppan full, det kunna de gifva sig fan på. Jag hatar denne ständigt rikordige Gren mer än jag hatar synden — *synden*, ha, ha, är du der nu ingen min käre metodist! — jag hatar honom och skall *störta* honom. Ja, vid djefvulens horn, det skall jag göra.»

Han lagar en ny grogg och fortsätter sin hemska monolog;

»Och *medlet* dertill skall blifva hans egen dygdesamma hustru, ha, ha! — det skall bli en skön hämd. Ja, det har nu verkligen gått så långt med mig, att jag icke blott föraktar dygden utan rent af hatar den. Ruskigt är det, men à la bonheur! hvad fan skall man göra, när man råkat i en återvändsgränd och måste *slå* sig fram genom hopar af pack och pöbel . . .

»Hon är dock vacker, denna qvinna,» säger han vidare och med en egendomlig förändring i den hittills så kalla och föraktfulla tonen,» och jag förstår inte hur det kan komma till, att jag ibland tycker mig vara rent af kär i henne. Och god är hon och dygdig är hon, och det är just det, som är mig i vägen. Jag begriper inte hur hon kunnat göra ett sådant intryck på mig, hon är ju äldre än jag och dertill mor åt flere barn . . .

Men allt det der är ju vansinne, rent vanvett, min käre Liljeros,» fortsätter han, återta-

gande den gamla hänfulla tonen, som var hans enda och rätta, när ingen hörde honom — » kär i en käring! Jag måste ju skratta åt ett sådant tokeri! Nej, min käre gosse, gå du gamla vägen du, den är nog den enda rätta för dig! Se'n du lyckats tillräckligt pungslå dårarne med hot om helvete och en evig badsejour i svafvelsjöarne, så far du till Amerika och ger läseriet fan, förstår du det min gosse.»

Spriten började omtöckna hans hjerna och han kunde icke längre hålla tankarne samman. På länge hade han icke druckit så mycket som denna qväll, och till slut måste han erkänna för sig sjelf, att han var grundligt rusig. Så pass mycken besinning hade han dock kvar, att han kunde inlåsa den nu tömda buteljen i kofferten, innan han raglade till sängs.

Dagen derpå kände sig herr Liljeros ovanligt tung i hufvudet, nan tog sig därför en »klar» och gick in i frukostnmmet, sedan han likväl icke försummat att stoppa några neglikor i munnen och andats genom en yllelapp.

Ingen tycktes märka, att den gudlige mannen tillbragt mer än halfva natten vid konjaksbuteljen eller att hans ansigte var pussigt, och herr Liljeros återvann så småningom sin vanliga säkerhet. Det regnade den dagen mycket starkt och tjocka låg utåt hafvet, så att den på morgonen väntade ångbåten norrifrån ännu icke anländt och troligen komme att låta vänta på sig, tills luften lättat upp. Det var om denna omständighet samtalet fördes vid frukostbordet emellan värden och magistern.

»Tusan hakar», sade Gren, »hit har på morgonqvisten kommit en svärm profryttare, och om inte ångbåten kommer innan natten, så ser jag mig ingen råd att herbergera herrskapet.»

Detta enkla, utan all hänsyftning fallda yttrande, tög dock informatorn såsom stäldt till sig. Han yttrade därför med alla tecken till hjertlighet:

»Mitt rum står gerna till disposition, om så önskas; dit in kan ju flyttas en eller två sängar till, så blir der plats för tre. Sjelf ligger jag gerna på höskullen, det går nog bra, herr Gren.»

Gren skrattade, men denna gång så innerligen hjertligt, så fullkomligt fritt från hvad den misstänksamme Informatorn eljest så gerna kallade elakt, att han sjelf nödgades draga på munnen.

»Jag har sjelf en gång nödgats ligga deruppe under just ett sänt här herrans regnväder, efter som tilloppet af resande, som väntade på ångbåten, vardt så stort, att hustru min måste taga barnen till sängkammaren och jag sjelf kila upp på skullen —» sade han, — men det gör jag aldrig om mera, ty jag har funnit det vara tusen gånger mindre obehagligt att en hel natt vistas ute i oväder, än att blott några timmar ligga under takdropp. Nej, herr Liljeros, ett sådant obehag skulle jag icke ha hjerta att önska ens en fiende — ifall jag hade någon — men deremot förklarar jag mig vara tacksam om herr Liljeros ville för natten afstå sitt rum, mot ut-

byte af den bädd på golfvet uppe på vinden, som jag begagnar, när resande strömma till.»

Var säker på att jag så innerligt gerna gör det, herr Gren,« svarade magistern, som trots sin försäkran i den monolog, vi nyss hört, ändå var nog praktisk att föredraga en mjuk golfbädd under tätt tak, framför en nattvistelse i hösmolk och med droppet öfver sig. »Ja gerna gör jag det, herr Gren.»

»Tack för det tillmötesgåendet, herr magister.» För att klara ställningen vill jag blott tillägga det, att icke förvärfsbegär och ännu mindre snålhet manar mig att vid tillfällen som det tilläfsventyrs nu tundande fösa »skaran» ur dess eget rum och in till mamma och sedan mig sjelf på dörren. Nej, men jag kan väl icke låta de resande slita allt för ondt, heller.»

Regnet och tjockan fortfor hela dagen, och när qvällen kom, hade man ännu icke fått någon underrättelse om ångbåten, som troligen nödgats ankra på yttre redden. Det blef alltså beramad, att »skaran» skulle bädda ned sig hos mamma och mannen sjelf »gå på dörren», på det att barnkammaren i likhet med magistrerns rum skulle ställas till de resandes förfogande.

Herr Liljeros visste hvar bädden på vinden var anordnad, längst upp i ett hörn, och han klef alltså dit upp i god tid, sedan han försigtigtvis stoppat en konjaksbutelj under kappan. Deruppe rådde skymning, eftersom vinden blott egde ett enda fönster, men informatorn kom dock lätt nog fram, klädde af sig och kröp till kojs, med buteljen som sängkamrat.

Vi kunna förstå, att informatorn äfven denna natt höll en af sina sedvanliga monologer, men vi vilja skona läsaren från att åhöra densamma.

Fru Gren hade gått till sängs med barnen, sedan hon förvissat sig om att de ifrågavarande rummen blifvit behörigen iordningställda, men mannen var ännu deruppe i källarsalen för att öfvervaka ordningen.

Innan man och hustru skiljdes, hade dock Elin frågat:

»Men magistern då — hvar skall han ligga?»

»På höskulle.», svarade Gren skämtande, »det skall nog göra det heta läsarblodet godt att få sig en taktroppsdutfning som afkylare. Han erbjuder sig sjelf att ligga der.»

Klockan vid fyratiden kom ångbåten, dröjde vid Sundet ett par timmar och gick sedan vidare söderut, hvarefter det åter blef en stunds lugn på det lilla värdshuset.

Regnet hade upphört, dimman var skingrad och solen lyste från molnfri himmel, låtande sina lekande strålar kyssa blad och blomma.

Herr Liljeros hade sofvit tungt om natten, och ännu klockan 7 på morgonqvisten var han så upptagen af ljufva drömmar om framgången af sina vackra hämdplaner, att han icke vaknade vid lätta kvinnosteg, som närmade sig bädden.

Den ankommande var fru Gren.

Hon lutade sig ned öfver den sofvande, strök smekande håret ur hans panna och kysste honom varmt, icke en utan flere gånger, tydligen

i afsigt att få honom vaken, ehuru utan framgång.

Herr Liljeros hade dock vaknat redan vid den första kyssen, ehuru fru Gren i det halfmörker som rådde, icke kunde märka att han ett ögonblick öppnat ögonen, men blott för att åter sluta dem.

»Stackars gubben min», yttrade fru Gren helt sakta, han är trött ännu! Han vill annars så gerna ha sitt kaffe klockan sju».

Derpå aflägsnade hon sig lika tyst, som hon kommit.

Men när hon kommit ned på gården igen, och der fann sin man, gaf hon till ett skärande anskri, alldeles som om hon sett ett spöke. Hon kände sig färdig att sjunka till marken, och skulle utan tvifvel också hafva gjort det, om icke Gren skyndat fram och lätt, som hade hon varit ett litet barn, burit henne in i sängkammaren.

Han såg att hustrun var i ett våldsamt uppörrodt tillstånd, och han frågade med sin lifligaste oro om anledningen.

»Gud i himlen», svarade hon, döljande sitt intagande ansigte med båda händerna, »det var således icke *du*, som haft vin sbädden i natt! Ack, jag är förlorad menniska, Gren, ja, det är jag! O, att jag vore död!»

Den eljes alltid så besinningsfulle Gren höll på att alldeles tappa konsepterna vid detta lidelsefulla utbrott.

»Men hvad har då händt?» frågade han, nästan fruktande att hustrun mist förståndet.

Sköfadt lycka.

Elin kunde icke på en lång stund svara för tårar. Slutligen framstammade hon mellan snyftningarne:

»Jag har ju smekt en annan, kysst en annan än dig! Hvem, hvem är det, som tagit din bädd på vinden?»

Gren började nu att få saken klar för sig.

»Det är vår gudlige informator som ligger deruppe», upplyste han, »och det är således honom du smekt och kysst, lillgumman min, ha, ha! du får förlåta mig att jag skrattar åt denna upplösning af gåtan, jag fruktade i sanning att det var något allvarsammare, jag. Res du dig upp, Elin, och tvätta händer och läppar med aseptin, så får du ingen smitta af läseri, och skratta sedan sjelf åt alltsammans!»

Hustrun reste sig också upp ur soffan och föll sin man om halsen.

»Kan du förlåta mig?» frågade hon nästan ängestfult, oaktadt Grens nyss fällda, uppmuntrande ord.

»Tusen gånger gerna, hälst det icke är något fel du begått! Felet är mitt eget, som i går afton med ett dumt skämt narrade dig att tro, det gudsmannen skulle ligga på höskullen. Det var jag sjelf som anvisade honom vindsbädden, och det är inte mer än lagom att jag fått mitt straff. Se här, lillgumman» fortfor han, räckande Elin aseptinflaskan som stod på toilettbordet, »stryk nu bort gudligheten och lått oss sedan taga saken från den lustiga sidan, som ju också är dess enda».

»Gren», sade hustrun sedan hon med ifver användt flaskans innehåll ända till sista droppen», vet du, jag *kan* icke se den mannen mera, jag skulle för hvar gång få blygas ögonen ur mig. Hvem kan veta hvad *han* tänkt om mig, när jag så der smygande kom upp och ...» Kysste och smekte honom, ja, ha, ha, ha!» ifylde Gren i bästa lynne. »Men allvarsamt, Elin, jag förstår du vill ha honom härifrån, och det kan vara så godt det, när skaran ändå skall ha ferier. Jag skall tala vid gynnarn redan i dag, och du skall slippa se honom mera. Om han får full lön till årets slut, så må han väl vara nöjd».

Och herr Liljeros deruppe, hur tror väl läsaren att *han* tog det olyckliga misstaget?

Jo, han jublade, icke så mycket för de varma kyssarnes skull utan fastheldre i vissheten om att nu hafva öfvertaget gent emot fru Gren.

»Hon skall förklara sig inför sin man och han skall tro henne — men *ingen annan* skall göra det, det skall jag bli man för! Ah, tillfället att klämma till kom således förr, än jag kunnat hoppas».

Sommaren var slut, sjöfarten likaså och ännu en gång ordnade man sig till vinterhvila på Sundet.

Herr Liljeros hade lemnat sin befattning och inflyttat till staden. Han hade nog anat orsaken, när Gren helt vänligt förklarar honom icke vidare vara behöflig som informator, men han frågade ingenting och strök med välbehag de framlagda sedlarne i fickan.

Gren hade gjort en affärsresa, som skulle hålla honom från hemmet några veckor, och Elin satt som gräsenka, omgifven dock af den lustiga och blomstrande »skaran» och tacksam och glad öfver att icke behöfva sakna något af lifvets nödortf, hvarken för sig sjelf eller barnen.

Då kom en dag en qvinlig släkting från staden på besök. Hon tillhörde metodisternas samfund, det visste Elin, men då hon aldrig varit utsatt för några omvändelseförsök vid deras sammanträffanden, helsade hon besöket såsom ett välkommet afbrott i enformigheten.

Släktingen stannade kvar några dagar på Sundet och tycktes finna sig väl der. Hon talade under hela denna tid icke ett ord om nödvändigheten af själens frälsning »just nu», utan visade sig tvärtom glad och fryntlig, så att det väl skulle hafva varit rent af omöjligt för äfven den mest skarpsynte att ana hvad hon egentligen bar i skölden.

Fru Gren var dessutom hvarken skarpsynt eller misstänksam, och då fru Andersson vid afskedet bad om en kontra visit, blott på en enda afton, så tvekade hon icke att gifva sitt tack-samma löfte att komma redan följande dag.

Bland de qvinnor herr Liljeros genom sina föredrag fått fullkomligt i sitt våld var äfven fru Andersson, Elins släkting. Han hade därför vid underrättelsen att Gren rest bort lyckats intala detta verktyg att söka narra Elin först till staden och sedan till bönhuset, så lofvade han att bjuda på en predikan som skulle omvända henne från synden och djefvulen till Gud och frälsaren. Fru

Andersson borde också delgifva bröderna och systrarna i Kristo planen, så att de talrikt måtte infinna sig som vittnen.

Den, som icke sjelf någon gång öfvervarit ett läsaremöte, afsedt särskildt till förtappade själars frälsning, skall knappast kunna göra sig en föreställning om huru fullkomligt hänsynslöst man dervid går till väga. De utsedda offren fullständigt utpekas, om de äro närvarande, eller namngifvas, ifall de icke äro det, men skola frälsas medelst *förböner*. Och är det då någon som predikanten har ett horn i sidan till eller han blifvit anmanad, kanske också betalad af en nitisk broder eller syster — då skys ännu mindre något medel, vore det än aldrig så rätt, lögnaktigt och afskyvärdt. Det gifves flere exempel på, att mången sälunda behandlad ähörare blifvit vansinnig, men detta gör icke någon ändring i omvändelsemetoden nödig i de troendes ögon, ty den som mist förståndet, den kan icke längre synda genom att hängifva sig åt verldsliga nöjen o. s. v.

Fru Andersson mottog sin fränka med en hjertlighet, som verkligen förvånade fru Gren, men som hon med sitt omisstänsamma lynne icke vidare reflekterade öfver. Sjelf af naturen hjertlig och god, kunde hon icke i allmänhet tro folk om ondt och onda anslag.

»Har du lust att gå med mig på bönhuset i afton?» frågade fru Andersson helt oskyldigt, när hon och Elin sutto förtroligt vid en kopp doftande kaffe. »Det lär ska' bli en ny predikant i afton, en resande kolportör med stora

gåfvor. Men om du inte vill, kära Elin, så stannar jag också hemma och följer dig ett stycke på *hemvägen*, huru mycket jag än älskar Guds ord».

Elin hade aldrig förut varit på något bönemöte och hade heller icke känt någon häg dertill. Men hon ansåg höfligheten fordra att nu följa med, och gaf därför sitt löfte.

»Ja, ser du», sade fru Andersson i en segerglädje, som knappast skulle undgått någon annan än fru Gren, »hade det varit herr Liljeros, informatorn ni hade, som skulle uppträda i afton, så skulle inte heller jag hafva gått ...»

Elin kände sina kinder purpras vid denna anmärkning, en rörelse som icke undgick fränkans falköga, men hon ansåg sig böra säga något och yttrade därför helt obetänksamt:

»Men han är väl der ändå?»

Detta yttrande kunde tydas på två sätt, och vi behöfva väl knappast säga, att fru Andersson ydde det till det värsta.

»Nej», sade hon, »jag hörde att han skulle till Bredvik i afton, och att skjutsen redan var inne, det hörde jag innan du kom».

Fru Gren kände sig vid denna upplysning fullkomligt lugnad. Det skulle bli intressant nog, mente hon för sig sjelf, att en gång få med egna ögon och öron se och höra, hur läsarne betedde sig vid sina sammankomster, om hvilket allt hon har så många olika ömdömen. Det var därför med verklig villighet hon klädde sig och vid sextiden följde fru Andersson till metodistkapellet, eller bönhuset, som det allmännare kallades.

Vid inträdet funno de före sig så mycket folk, att det såg ut att vara omöjligt att få sitt-plats. Sådana voro dock reserverade midt i salen och emot predikstolen för Elin och hennes ledsagerska, och de slogs sig därför ned der.

Fru Gren kastade en qvinligt nyfiken blick omkring sig, men då hon dervid blott såg hå-nande ansigten, alla riktade på henne, vardt hon åter purpurröd och såg ned på golvet.

Efter en för Elin pinsam dödstynad trädde predikanten upp. Det var en medelålders man med simpla drag, men med denna obeskrifliga gloria af gudsnådlighet, som så karakteristiskt kännetecknar vinkelpredikanten.

Innan han angaf texten för stundens betrak-telser, fästade han dock en genomborrande blick på Elin. Det var alldeles tydligt, att han på förhand visste, hvarest i salen hon tagit plats. Till tyvärr blott ögonblicklig lycka såg det ut-sedda offret dock icke detta giftiga ögonkast.

Predikanten hostade, drack ett glas vatten och började derpå sitt föredrag med uppläsande af verserna 13—19 af Salomos ordspråk.

Den första af dessa verser lyder så:

»Hon tog honom fatt, och kysste honom utan skam», och den sista:

»Ty mannen är icke hemma; han är bort-faren långväga».

Denna sataniskt funna text — läsarne taga alltid annars sina betraktelseämnen ur Nya testa-mentet — utvecklade nu talaren, med ögonen oafbrutet fästade på Elin, till hvilkens plats också åhörarnes blickar voro, efter öfverenskommelse,

stadigt och obarmhertigt riktade, och han slöt sitt vidriga ämne med uppläsande af det åberopade kapitlets sista vers, sjelfva klämman, hvilken lyder sålunda:

»Hennes hus äro helvetets vägar, der man nederfar uti dödsens kammar».

I stället för ordet *man*, hade dock predikanten ansett ännu kraftigare att säga *hon*.

Fru Gren hade icke förstätt, att talet gälde henne, förr än predikanten till sist yttrade:

»Hon sitter här mitt ibland oss, denna gifta sköka! Jag har aldrig sett henne, men dock säger mig Herrans ingifvelse, att jag har rätt. Ja, jag är viss om, att hon sitter här midt ibland de genom Jesu pina och kors frälste! Är här någon som kan motsäga mig, så träde han eller hon upp».

»Jo, det kan och vill jag», hördes en manlig röst längst inne i en vrå af salen, »ty när fru Gren om natten smög sig in till min sofplats, smekte och kysste mig, så var det nog *blott* ett köttets tillfälliga sinnesrus, som med Jesu nåd och hjälp skall fördunsta. Annars är det nog sannt, att hon är här».

Ett gällt, vildt skärande anskri hördes från den bänk, der Elin fått plats, och vid igenkännandet af herr Liljeros' röst sjönk den arma kvinnan afsvimmad till golvet.

Hvad gjordes nu väl de troende mera vitne behof?

Sammankomsten upplöstes och Elin fördes först till sin gudliga släkting och derefter hem, allt under det hon låg i feber, yrsel och emellanåt yttrade:

»Smekte honom och kysste honom . . . ja jag gjorde det, men jag trodde . . .»

»Ni höra nu sjeltva bekännelsen ur hennes egen mun,» sade herr Liljeros, som icke försummat infinna sig.

Fru Gren fördes till sitt hem i en bekväm vagn — ingen skulle få att säga att hon missvärdats! Och till Sundet kom läkaren hvar dag, men ju längre det led på tiden, desto mer skakade han på hufvudet. Mannen, hemkallad genom telegram, stod dag och natt vid hnstruns sjukbädd, och hörde henne ofta upprepa:

»Ja, jag kysste och smekte honom, men jag trodde . . .»

Orsaken till dessa ångestfulla utrop förstod mannen och hans själ skakades i sitt innersta. Han själf var ju ett oskyldigt verktyg till hvad som händt, genom att narra hustrun tro, att informatorn skulle den der regnvädersnatten ligga på höskullen.

Hvad som tilldragit sig på bönhuset, fick han också genom tjänstvilligas försorg veta, och hans qual ökades blott derigenom.

Elin tillfrisknade efter några veckors sjukdom, men förståndets ljus, det hade den olyckliga qvinnan mistat! Hon var i allmänhet stilla, så, som hon alltid varit, men deremellan skrek hon, så att det hördes hvad man kallar en lång väg:

»Kom hit, söte Jesus, så vill jag kyssa och smeka äfven dig, så som jag gjorde med . . . men hu! der kommer ju djefvulen för att ta mig.»

Sköfstad lycka.

»Är det ingen möjlighet att genom resor eller på annat sätt återväcka förståndet?» hade Gren en dag frågat läkaren.

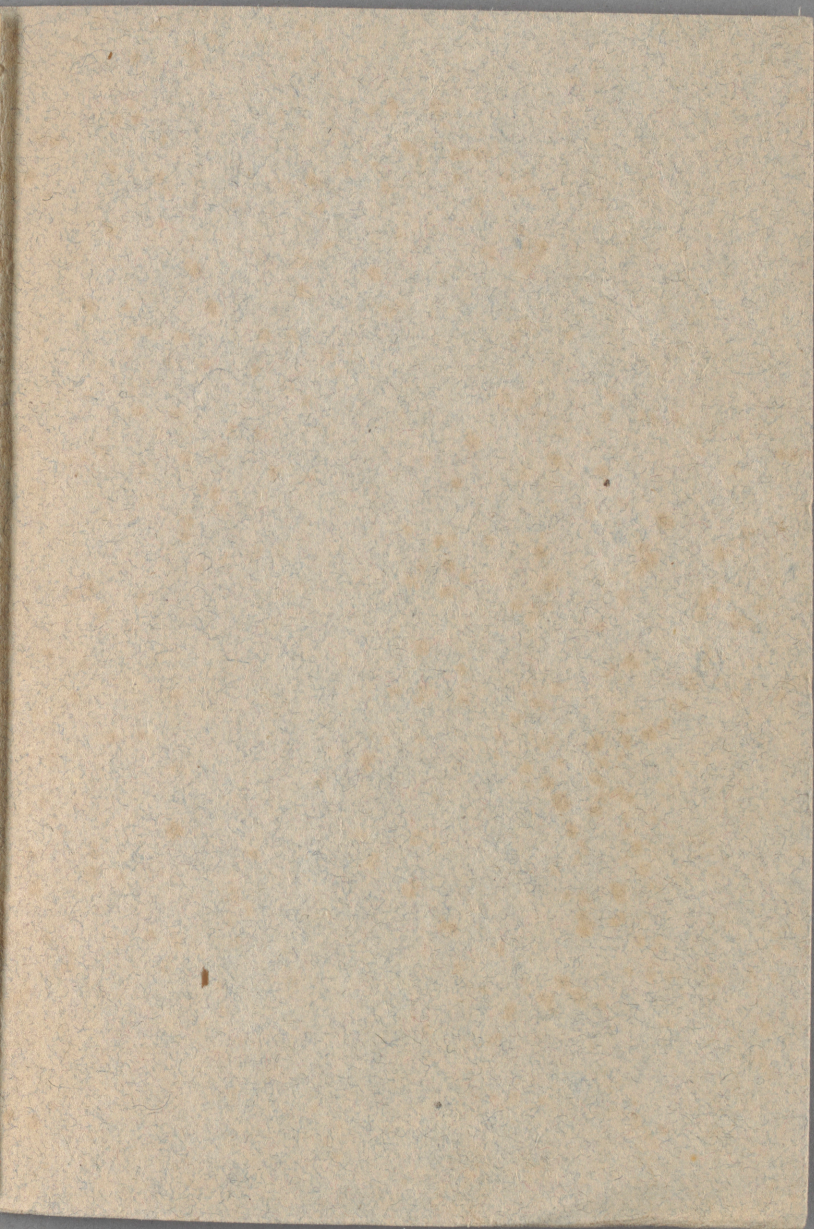
»Nej,» blef det djupt deltagande svaret, »det gör mig ondt att säga, men jag är viss på, att ingenting annat än döden kan befria henne.»

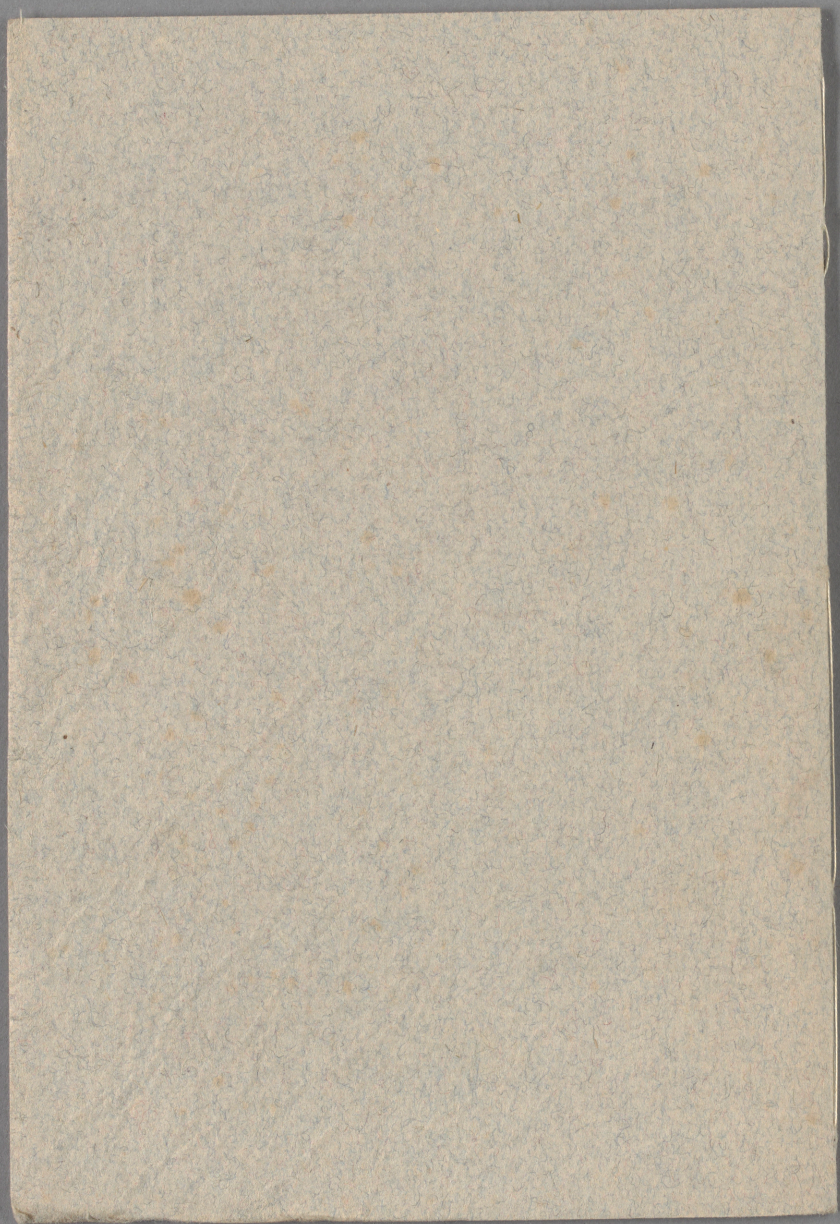
Och mannen, den af alla för sin rättskaffenshet, sitt städse goda lynne och sin ömhet mot de sina så allmänt aktade och afhållne Gren — hur gick det väl med honom? Det gör oss ondt att berätta äfven detta, men sanningen framtör allt.

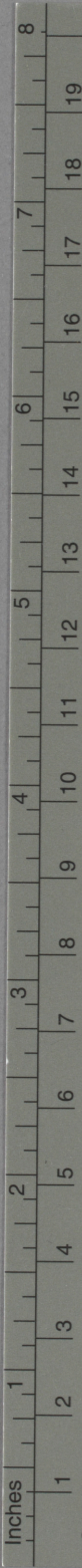
Han lät värdshusrörelsen gå vind för våg och slog sig på att supa — denna last som förut varit hans afsky. Det var nu icke längre nog med *en* toddi, när qvällen kom, nej han drack dagen igenom, och det fanns snart ingen som trodde, att *han* heller var rätt klok.

Det gick slutligen så långt, att barnen, »Ska ran», den han och hans hustru under förra lyckliga förhållanden så högt älskat, måste omhändertagas af andra, under det fadern blef ställd under förmyndare och otta fanns ligga redlöst öfverlastad mellan brädstaplarne vid hamnen . . .

SLUT.

Centimetres

TIFFEN Color Control Patches

© The Tiffen Company, 2007

Blue	Cyan	Green	Yellow	Red	Magenta	White	3/Color	Black
								
								